

॥ श्रीः ॥

साहित्यदर्पणः

(भारताचार्यहरिदाससिद्धान्तवागीशकृतकुसुमप्रियासंस्कृतटीकासंवलितः

सरलसंस्कृतव्याख्यालोचनाप्रश्नोत्तरसमन्वितः

प्रथमद्वितीयतृतीयपरिच्छेदात्मकः)

सम्पादकः

डॉ. नारायणदाशः

प्राप्तस्वर्णपदकः, राष्ट्रपतिपुरस्कृतः, साहित्येकादम्याः

अनुवादपुरस्कारेण सभाजितः, युवलेखकपुरस्कारेण सम्मानितश्च

व्याकरणाचार्यः, एम.ए., एम.फिल्., पिएच.डी.

संस्कृतविभागाध्यक्षः

रामकृष्णमिशनावासीयस्वशासितमहाविद्यालयः

नरेन्द्रपुरम्, कलिकाता-103

वि.एन. पाब्लिकेशन

3 श्यामाचरणदेष्ट्रीट्

कलिकाता-73

विषयसूची

0. अलङ्कारशास्त्रेषु साहित्यदर्पणस्य स्थानम्	11-40
1. प्रथमपरिच्छेदः	41-70
1.1. मङ्गलाचरणम्	41
1.2. काव्यफलम्	43
1.3. काव्यलक्षणम्	65
1.4. दोषगुणरीत्यलङ्काराणां स्वरूपकथनम्	68
2. द्वितीयपरिच्छेदः	71-124
2.1. वाक्यलक्षणम्	71
2.2. महावाक्यलक्षणम्	74
2.3. पदलक्षणम्	75
2.4. अभिधालक्षणम्	79
2.5. लक्षणालक्षणम्	84
2.6. व्यञ्जनालक्षणम्	108
2.7. तात्पर्याख्यवृत्तिकथनम्	123
3. तृतीयपरिच्छेदः	125-328
3.1. रसलक्षणम्	125
3.2. रसोत्पत्तिः	127
3.3. विभावलक्षणम्	158
3.4. नायकलक्षणम्	159
3.5. नायिकालक्षणम्	179
3.6. अनुभावलक्षणम्	235
3.7. व्यभिचारिभावलक्षणम्	239
3.8. स्थायिभावलक्षणम्	264
3.9. शृङ्गारादिरसलक्षणम्	267
3.10. रसविरोधकथनम्	314
3.11. भावलक्षणम्	316
3.12. रसाभासविवरणम्	320
3.13. भावाभासकथनम्	320
3.14. भावशान्त्यादिकथनम्	326
4. सम्भावितप्रश्नोत्तराणि	329

अकारादिक्रमेण विषयसूची

अद्भुतः	306
अनुकूलनायकः	164
अनुभावाः	235
अन्तःपुरसहायाः	171
अपस्मारः	248
अभिधा	79
अभिसारिका (नायिका)	199
अमर्षः	250
अर्थचिन्तने सहायः	169
अलङ्काराः (नायिकानाम्)	210
अवहित्थो	252
असूया	258
आक्रान्तनायका(प्रगल्भा नायिका)	186
आर्थी व्यञ्जना	116
आलम्बनम्(विभावः)	159
आलस्यम्	250
आवेगः	242
उग्रता	246
उद्दीपनविभावाः	234
उन्मादः	253
उपादानलक्षणा	89
औत्सुक्यम्	252
औदार्यम् (अलङ्कारः)	216
औदार्यम् (सात्त्विकनायकगुणः)	176
कनिष्ठा (नायिका)	194
कन्यका (नायिका)	196
करुणः	295
करुणः(विप्रलम्भः)	288
कलहान्तरिता (नायिका)	202
कान्तिः (अलङ्कारः)	214
काव्यफलम्	43
काव्यलक्षणम्	65
किलकिञ्चितम् (अलङ्कारः)	220

कुट्टमितम् (अलङ्कारः)	221
कुतूहलम् (अलङ्कारः)	225
केलिः (अलङ्कारः)	227
खण्डिता (नायिका)	199
गर्वः	249
गाढतारुण्या (प्रगल्भा नायिका)	186
गाम्भीर्यम् (सात्त्विकनायकगुणः)	175
ग्लानिः	261
चकितम् (अलङ्कारः)	226
चपलता	260
चिन्ता	262
चेष्टः (शृङ्गारसहायः)	168
जडता	245
ज्येष्ठा (नायिका)	194
तपनम् (अलङ्कारः)	224
तात्पर्या	123
तेजस् (सात्त्विकनायकगुणः)	176
त्रासः	257
दक्षिणनायकः	162
दण्डसहायाः	172
दरव्रीडा (प्रगल्भा नायिका)	186
दीप्तिः (अलङ्कारः)	214
दूताः	173
दूती	232
दैन्यम्	243
धीरप्रशान्तः (नायकः)	162
धीरललितः (नायकः)	162
धीरोदात्तः (नायकः)	161
धीरोद्धतः (नायकः)	161
धृतिः	260
धृष्टनायकः	163
धैर्यम् (अलङ्कारः)	216
धैर्यम् (सात्त्विकनायकगुणः)	176
नायकः	159

नायिका	179
निद्रा	251
निर्वेदः	241
पदलक्षणम्	75
परकीया (नायिका)	195
परोढा (नायिका)	195
पीठमर्दः	167
पूर्वरागः (विप्रलम्भः)	270
प्रगल्भता (अलङ्कारः)	215
प्रगल्भा (स्वस्त्री नायिका)	185
प्रगल्भा अधीरा(नायिका)	193
प्रगल्भा धीरा(नायिका)	192
प्रगल्भा धीराधीरा(नायिका)	192
प्रतिनायकः	233
प्रथमावतीर्णमदनविकारा(मुग्धा नायिका)	180
प्रथमावतीर्णयौवना(मुग्धा नायिका)	180
प्ररूढयौवना(नायिका)	184
प्ररूढस्मरा(नायिका)	184
प्रवासः(विप्रलम्भः)	283
प्रोषितभर्तृका (नायिका)	203
वीभत्सः	304
भयानकः	303
भावः (अलङ्कारः)	211
भावादयः	316
भावोन्नता (प्रगल्भा नायिका)	186
मतिः	256
मदः (अलङ्कारः)	223
मदः	244
मध्या (स्वस्त्री नायिका)	183
मध्या अधीरा (नायिका)	190
मध्या धीरा (नायिका)	189
मध्या धीराधीरा (नायिका)	189
मरणम्	249
महावाक्यलक्षणम्	74

माधुर्यम् (अलङ्कारः)	214
माधुर्यम् (सात्त्विकनायकगुणः)	175
मानः (विप्रलम्भः)	277
माने मूढः (मुग्धा नायिका)	181
मुग्धा (स्वस्त्री नायिका)	180
मोहयितम् (अलङ्कारः)	220
मोहः	246
मौगध्यम् (अलङ्कारः)	224
रतौ वामा (मुग्धा नायिका)	181
रसलक्षणम्	125
रसस्य भेदाः	267
रौद्रः	298
लक्षणलक्षणा	91
लक्षणा	84
ललितम् (अलङ्कारः)	222
ललितम् (सात्त्विकनायकगुणः)	176
लीला (अलङ्कारः)	217
वत्सलः	312
वाक्यलक्षणम्	71
वासकसञ्ज्ञा (नायिका)	204
विकृतम् (अलङ्कारः)	223
विक्षेपः (अलङ्कारः)	225
विचित्रसुरता (नायिका)	183
विच्छित्तिः (अलङ्कारः)	218
विटः (शृङ्गारसहायः)	168
वितर्कः	262
विदूषकः (शृङ्गारसहायः)	168
विप्रलब्धा (नायिका)	203
विप्रलम्भः (शृङ्गारः)	269
विवोधः	247
विब्वोकः (अलङ्कारः)	219
विभावलक्षणम्	158
विभ्रमः (अलङ्कारः)	221
विरहोत्कण्ठिता (नायिका)	205

विलासः (अलङ्कारः)	218
विलासः (सात्त्विकनायकगुणः)	175
विषादः	259
वीरः	299
व्यञ्जना	108
व्यभिचारिणः	239
व्याधिः	256
व्रीडा	257
शङ्का	254
शठनायकः	165
शब्दशक्तयः	78
शान्तः	307
शाब्दी व्यञ्जना	110
शृङ्गारः	268
शृङ्गारसहायाः	167
शोभा (अलङ्कारः)	213
शोभा (सात्त्विकनायकगुणः)	175
श्रमः	244
सखी	232
समस्तरतकोविदा (प्रगल्भा नायिका)	186
सम्भोगः (शृङ्गारः)	289
सात्त्विकनायकगुणाः	175
सात्त्विकाः	237
सामान्यनायिका (नायिका)	196
स्थायिभावः	264
स्मरान्धा (प्रगल्भा नायिका)	186
स्मृतिः	255
स्वप्नः	248
स्वर्यदूती	232
स्वस्त्री (नायिका)	179
स्वाधीनभर्तृका (नायिका)	198
हर्षः	258
हसितम् (अलङ्कारः)	226
हावः (अलङ्कारः)	211
हासः	292
हेला (अलङ्कारः)	212

